

"איגרות" עתונאות על הפלשים ולמען

בשנים 1908-1936

רומנים אלעזר

פיטלוביץ' בחברת שני צעירים פלשימים, 1908

היהודים שידנו לקורא היו ה"קיסים", המנהיגים הרוחניים, והם שקרו את ספרי התפילות והעבironו את הנאמר בהם לדיעת בני העדה, לכמה אנשים אחרים, לא רבים, שידנו קרווא וכותוב היה מעמד נכבד בקיים הקשר עם השלטונות המקומיים (הנוצריים), ובעיקר בשעריך היה להציג לשטונות פניו או טענות בכתוב.

כדי להעביר ממקום למקום הودעה הקשורה לאבל, השתמשו בקול, פשטו כמשמעו. אדם עם קול חזק היה עולה למקום גובה (גבועה, הר וכדומה), ומרעים בקולו כך שהיה נשמע למרחוקים. המידע שהגיע באזרה זו לכפר הסמוך, הועבר ממש באותו הדרך הלאה. יש לציין שיטת תקשורת זו הייתה ייעלה למרי, ובתוך יום אחד הגיע מידע נחרץ לכפרים רחוקים ונידחים.

לעומת זאת הוועבו ידיעות ממשוחות בדרך שונה. הדבר נעשה בעקבות אמצעות התוכנויות בימי שוק, שכן השוק היה מרכז תקשורת חשוב — באו אליו ממוקמות מרחוקים, וודכו הוועבר מידע לכל עבר. מי שהזדמן השוק היה מקור מידע בלבד.

פעולה אנטימיסיונית

אל תוך ההוויה הדאת נכנס איש זו ורחק בתקילה, שחולל شيئا גדול בתחוםים שונים ובهم גם בתחום התקשורות. זה היה יעקב נח פיטלוביץ' (1881-1955), שבשנת 1904 הגיע לארשונה לאתיופיה, חקר את מנהגי היהודים המקומיים, והשתכנע שהם יהודים לכל דבר זוקקים לעזרה מצד גורמים יהודים בעולם.

לאמתיו של דבר גופה הופעמו של פיטלוביץ' בתקילה לחשדות ואף לדחייה. בני העדה חדשו בו שאינו אלא אמיסינר מחופש, המתחזה ליהודי התור אחר אחים אבודים. אך פיטלוביץ' לא הרפה. לא עבר זמן רב ורב והוא הצליח לפצח את חומר החשדנות של בני העדה, ולטעת בלבם את האמונה שהיא יהודית טוב, שכל מטרתו לסייע להם ולקרבות עמם. פיטלוביץ' נולד בלוז'ן שבפולין. לאחר שעבר לצרפת ולמד בפריז את לשונות המזרחה, ובעיראק אמרהית וכן אצל פרופ' יוסף הלוי, "נדלק" לרעיון שעליו לעשות למען גאות השבט הגניד — יהודי חשב או אתיופיה המכונים פלשימים.

את דרכו לאתיופיה עשה בטיסומו של הכרון אדרמנד דה-דרוטשילד. הוא נפגש שם עם הפלשים, שהה בקרבתם, ולאחר מכן חזר וביקר בארץ זו פעמיים מסטר. ב-1905, בשוכנו מביקורו הראשון, לקח אותו שני צעירים כדי להכשרם להוראה בפריז. כmorין הרים אגדות למען גאות היהודי אתיופיה,

תחילתה באיטליה ובגראמניה ואחריכך גם בארכזות-הברית. בזמן שפעל למען יהודי אתיופיה, התקירב אל בית המלוכה בארץ זו וקנה את אמוןו של הנסיך (הקייטר). מדי פעם קיבל על עצמו שליחיות מדיניות מטעם המושל האתיופי, ותקופת-מה אף שימש כיוון הצלות האתיופית בקהיר.

פעילותו של פיטלוביץ' בקרב הפלשים נודעה לציבור היהודי ממאמר שפורסם עליו פروف' נחום סלושץ ב"הצפירה" (גיליון 16, 17 באוגוסט 1905). כאמור זה תוארה נסיעה מסוכנת שלו לאתיופיה, וכן פרשה נסיעתם של שני הצעירים עמו לפראן. בעקבות פרסום זה הרכבה העתונאות היהודית לספר על פיטלוביץ', והוא התפרק לדמות אגדתית ממש.

אמצעית-תקשות במובן המודרני לא היו מוכרים אצל יהודי אתיופיה (הפלשים). כדי להעביר ידיעות ומסרים היו להם אמצעים מסוימים, שהיו פועל יוצא מבידודם וריחוקם מהערים מהיישובים הגדולים שבאתיופיה (זאת, מטעמים דתיים, בשל מגמה להחבודות על ויקע של שמירת דיני טומאה וטהרה).

הה"איגרות" שלו הודפסו ברומה בלשון האمهرית.

חמש אינרות

כל אחת מה"אגירות" נפתחה במלים "תברך אלהי ישראל". ב"אגירת" הרושונה – "אגירת פלשים" משנת תרס"ח (1908), הוא פרסם את מכתבם של יהודים אתיופיה שהופק בידו, ויעזר ליהודי העולם. במכותב נאמר בין השאר: "שלום שלום, מה שלומכם? אנחנו מוכנים מWOOD. אני דאגנו לנו. בזמן המלחמים תיאודוריס ויזהניש כפו علينا להמיזר את דתנו, ואנחנו העדפנו לחת את צווארנו במקום להחנצר... היום גותרנו מתי מעט. היו לנו יותר מאה בתני נסכת; היום נשארו רק שלושה..." בתגובה למכתב זה כתבו ארבעים ואربعה רבנים גדולים בתורה מכל רוחבי אירופה איגרת תשובה מעודדת לפלשים, שכן "בשר מבשרנו, עצם משענו אמת".

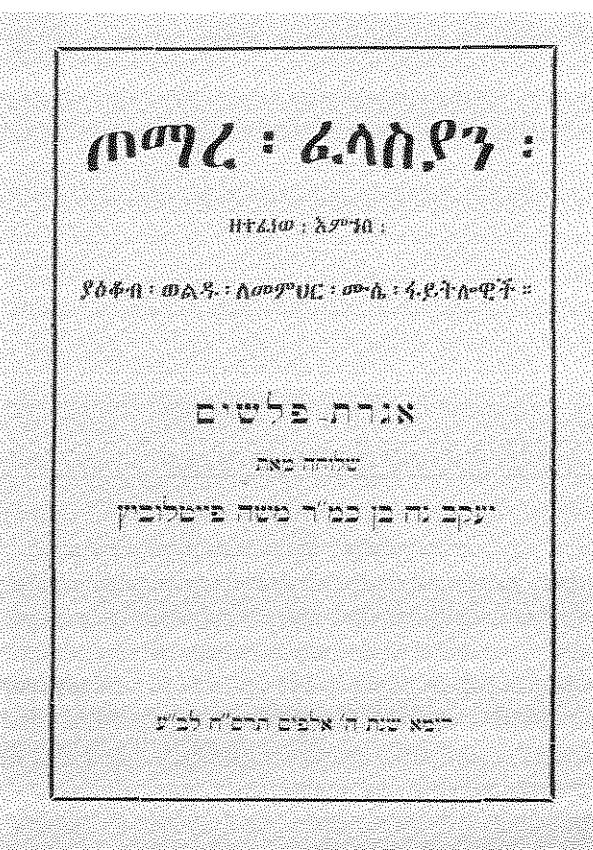
ב"אגירת אהווה", השנויות במנין "האגירות" (תרע"ב-1912), כתוב פיטולובי' לפleshim, שאמנם אין הוא נמצא אותם, אך תמיד יזכיר ויפעל לטוכם. נראה שרצה להפיח רוח של תקווה בעדיה באמצעות הד"ה "אגירות", ולטעת בקרב אנשיה את האמונה כי קשוינו עתה לא נותתקו אלא ינותקו. וכן קראו הפלשים את דברינו ברצון בצלימה, ובهم גם

הוועתו הפיצה רוח של מшибיות בקרוב הפלשים, וקטעה את פעילותם הנמרצת של המיסיונרים הנוצריים (קתולים ופרוטסטנטים), שכמעט שהצליחו במלאת השמד שלהם. יש מקום להגיה, שאילו איחר בשנה או שנתיים, היה מוצא רק אנטסים מגוע הפלשים. הוא חולל מהפכה בחצי העדה, שבניה סברו כי הם היהודים היחידים בעולם, וכי כל האחרים אבדו ואינם.

כאמור פרנס פיטלוביץ', בעולם היהודי ובעולם הכללי את ערכות
קיומם של יהודי אתיופיה. במהלך השנים כתוב חוברות ומאמרים בנדן
— לזכרכי חזק ופנויים גם חזך. ואמרנו "זכרכי פנוי" אנו מתכוונים
לשורה של חוברות — מעין כתבי-עת — שכתב, ערך ופרנס. הוא כינה
אותן "איגרות" ושיגרן מאירופה לפולשים, כדי לעודדם ולהדריכם
ברשומות האמבריתם

מה הביא את פיטלוביץ' לכתוב ולשגר את ה-"אגירוט" הללו? התשובה מהזירה אונטו לפעלותם של המיסינרים. אלה חשו כי השפעתם נפגעה מזו שהופיע פיטלוביץ'. משועב הלה את אתיופיה החזר לאירופה, חשש כי המילוןרים יגלו את היידורו ויחדשו את פעולותם בקרבת הפלשים. כדי להזקח להם של בני העדה החליט לשמור אותם על קשר מיוחד — כמה שיכל להיחס לעתון הפלשי הראשון.

מדומא – לאטינופיה, "אייגראת" כפי שנוראה מבחן ומבחןים. משMAL: הקטע המודגש – פסוק מהתנ"ך.

ה"איגרות" החמשית והאהובונת, "איגרת מבשר", היא משנת 1936. פיטלוביין ציין בה כי העם היהודי הוגלה מארצו, סבל והושפל, אך בסופם של הסבל וההשפל יבוא עידן הגאולה. لكن קרא לפלשים שלא לחתיאש, שכן הגאולה בוא תביה.

ה"איגרות", כאמור, הודפסו באיטליה באמצעותם. מדוע דזוקא שם? נראה שמשמעותה האיטלקית "פולו" לא תיאופיה, וgilו בה התעניינות כבר במאה התשע-עשרה, ובוודאי שבעשור הראשון של המאה העשרים. נוסף לכך, הקהילה היהודית באיטליה נרכמה לעזרת פיטלוביין מטהטי סיבות: א. אنسיה גילו עניין בפלשים כיהודים. ב. זה היה חלק ממאמץ איטלקי כללי לחדר לאיטליה. ה"איגרות" אף הועברו לפלשים באינויו.

איטלקיות כחלה מהמאיץ האמור. בסיכומו של דבר אפשר לקבוע בוודאות כי לאיגרות של פיטלוביין היה תפקיד לאומי ו眷ן שמירה וזהות היהודית של הפלשים. יתרון שיינו כאלה שיטענו, כי איגרות אלה אכן בגדר "עתונאים". אני סבור שהתחשב בנזוני הזמן והמקום ובוחח שבהשעותם של פרסומים אלה, יש לראותם כחומר-הסברה אקטואלי שהתאים לו זמן, פעל את פועלתו על הפלשים ומאפשר לנו ללמוד על בעיותיהם ועל הטיפול בהם בעשור הראשון של המאה שלנו.

מידע על פונישה שקיים עם הקיסר בעניינים. בפונישה זו הודיע השליט האתיופי כי הפלשים לא יופלו לרעה. יתרעל-כן, הוא הבטיח לפרסט הצעירה מלכוחית שבה יאמר במפורש, כי הוד מלכחו אוסר על כל אזרח מבני ארצו להפלות את הפלשים לדעה או לפגוע בהם.

ה"איגרות" השלישית, "איגרת תנחותם", נדפסה בשנת תרע"ז (1915). פיטלוביין הדגיש בה את הקשר בין היהודי אתיופיה לשאר היהודי העולם. היהודים בעולם סובלים — כתוב — ולעתים אף מושלים, ו"אתם חלק מהעם הזה ומגורלו". אף-על-פי כן, העם היהודי הוא עם חוק שאינו נכנע بكلות ולא יטמע בגויים, והפלשים הם הוכחה טובה לכך. העם היהודי — ציין עוד — חי וכיום ויחיה לנצח.

בכל ה"איגרות" הרבה פיטלוביין לצטט פסוקים מהתנ"ך, כנראה מתוך הנמה שיהודי אתיופיה הם אנשי אמונה והדבר עוזר. ה"איגרות" הודפסו בשני צבעים — שחור ואדום, כאשר הצבע האדום מסמן את הפסוקים המציגים מהתנ"ך. זו נקראה שלוש-עשרה שניות החלפו בין ה"איגרות" השלישית לרבייעת. זו נקראה "איגרת שלום" ונדפסה בשנת 1928 ברומא, כמו כל קודמותיה. היא נפתחה במילים העזירוד "שלוט שלום לקרוב ולרחוק" הלוקחות מספר ישעהו.

שתיים מהאיגרות

